

Nr 117

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 17 och 34 §§ lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar; given Stockholms slott den 1 april 1966.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att anta härvid fogade förslag till lag angående ändrad lydelse av 17 och 34 §§ lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

GUSTAF ADOLF

Herman Kling

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i sekretesslagstiftningen i anslutning dels till genomförandet av 1963 års handlingsprogram för den statliga trafikpolitiken dels till det nyligen framlagda förslaget till nya regler för beskattning av realisationsvinst vid försäljning av aktier.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 17 och 34 §§ lagen den 28 maj 1937 (nr 249)
om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar

Härigenom förordnas, att 17 och 34 §§ lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

17 §.

Till myndighet ————— utlämna denna.
Förmögenhetslängd må ————— längdens datum.
Handlingar i ————— handlingens datum.

Handlingar i ärenden angående befrielse från tillämpning av bestämmelserna om beräkning av skattepliktig realisationsvinst vid avyttring av aktier eller liknande egendom i samband med strukturrationalisering må ej utan samtycke av den som sökt befrielse utlämnas till annan tidigare än tjugu år från handlingens datum.

34 §.

Handlingar i ärenden angående förvärv, avyttrande eller upplåtelse av egendom eller annat, som myndighet äger förvalta, eller angående utförande av arbete för myndighets behov annorledes än genom dess egen eller annan myndighets personal må icke, utan tillstånd av den myndighet som handlägger ärendet, utlämnas innan avtal slutits eller ärendet eljest slutförts. Angår ärendet upphandling eller utförande av arbete för statens räkning eller försäljning av staten tillhörig lös egendom, skall likväl iakttagas, att i stadgad ord-

Handlingar i ärenden angående förvärv, avyttrande eller upplåtelse av egendom eller annat, som myndighet äger förvalta, eller angående transport som utföres av myndighet eller angående arbete som utföres för myndighets behov annorledes än genom dess egen eller annan myndighets personal må icke, utan tillstånd av den myndighet som handlägger ärendet, utlämnas innan avtal slutits eller ärendet eljest slutförts. Angår ärendet upphandling eller utförande av arbete för statens räkning eller försäljning av staten

¹ Senaste lydelse; se beträffande 17 § 1959:563 och beträffande 34 § 1962:199.

(Nuvarande lydelse)

ning infordrade och inkomna anbud, så ock andra handlingar som kunna tjäna till upplysning i vad mån anbud i ärendet infordrats eller avgivits eller som eljest avse dylika anbud, icke före nämnda tidpunkt må utlämnas i vidare mån än för prövning av anbud finnes nödvändigt eller begäran om anbuds utbekommande framställes av anbudsgivaren.

Då anledning därtill föreligger, äger vederbörande myndighet besluta, att handlingar, som i första stycket avses, även efter där angiven tidpunkt ej må utan myndighetens tillstånd utlämnas. Beträffande andra handlingar än sådana som angiva villkoren i slutna avtal må dylikt beslut avse en tid av högst tjugu år från nämnda tidpunkt. Vad angår handlingar, som angiva villkoren i slutna avtal rörande myndighets leverans av elektrisk kraft, gas, vatten eller dylikt eller rörande försäljning av varor med vilka myndighet driver handel i affärsmässiga former, må beslut meddelas högst för tiden till dess två år eller, då myndigheten är att hänföra till statens affärsdrivande verk, fem år förflutit från det avtalet fullgjorts eller upphört att gälla. Med avseende å handlingar, som angiva villkoren i slutna avtal i andra ärenden, må beslut meddelas högst för en tid av två år eller, då myndigheten är att hänföra till statens affärsdrivande verk, fem år från det avtalet slöts.

Beslut, vilka — — — — — undfå del.

Kommunalmyndighet har — — — — — kommunala beslutanderätten.

Vad i — — — — — å auktionsprotokoll.

(Föreslagen lydelse)

tillhörig lös egendom, skall likväl iakttagas, att i stadgad ordning infordrade och inkomna anbud, så ock andra handlingar som kunna tjäna till upplysning i vad mån anbud i ärendet infordrats eller avgivits eller som eljest avse dylika anbud, icke före nämnda tidpunkt må utlämnas i vidare mån än för prövning av anbud finnes nödvändigt eller begäran om anbuds utbekommande framställes av anbudsgivaren.

Då anledning därtill föreligger, äger vederbörande myndighet besluta, att handlingar, som i första stycket avses, även efter där angiven tidpunkt ej må utan myndighetens tillstånd utlämnas. Beträffande andra handlingar än sådana som angiva villkoren i slutna avtal må dylikt beslut avse en tid av högst tjugu år från nämnda tidpunkt. Vad angår handlingar, som angiva villkoren i slutna avtal rörande transport som utföres av myndighet eller rörande myndighets leverans av elektrisk kraft, gas, vatten eller dylikt eller rörande försäljning av varor med vilka myndighet driver handel i affärsmässiga former, må beslut meddelas högst för tiden till dess två år eller, då myndigheten är att hänföra till statens affärsdrivande verk, fem år förflutit från det avtalet fullgjorts eller upphört att gälla. Med avseende å handlingar, som angiva villkoren i slutna avtal i andra ärenden, må beslut meddelas högst för en tid av två år eller, då myndigheten är att hänföra till statens affärsdrivande verk, fem år från det avtalet slöts.

Denna lag träder i kraft, såvitt avser 17 §, dagen efter den då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling och, såvitt avser 34 §, den 1 juli 1966.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 1 april 1966.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om vissa *ändringar i lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar* och anför.

I. Genom statsmakternas beslut år 1963 (prop. 1963: 191, SL³U 1, rskr 424) har fastställts ett handlingsprogram för den statliga trafikpolitiken i syfte att skapa ett mera konkurrensfrämjande system än tidigare på transportmarknaden. Handlingsprogrammet är uppdelat på tre etapper, av vilka den första började den 1 juli 1964 och den andra skall träda i tillämpning den 1 juli 1966. Riktpunkten för påbörjande av den tredje etappen är den 1 juli 1968.

Fr. o. m. den andra reformetappens början skall järnvägarna, både statens och andra, i huvudsak befrias från sin nuvarande allmänna transportplikt. Vidare skall den principiella skyldigheten för järnvägarna att behandla alla trafikanter lika i taxehänseende och vid vagnstilldelning upphöra, och individuella taxenedsättningar som medges genom separata fraktavtal skall i fortsättningen kunna hemlighållas. De ändringar i järnvägs trafikstadgan den 12 juni 1925 (nr 348) som blir nödvändiga för att genomföra den andra etappen äger Kungl. Maj:t besluta utan riksdagens medverkan. Stadgan är f. n. föremål för omarbetning inom kommunikationsdepartementet.

Samma etapp kräver också viss ändring i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar (sekretesslagen). Denna fråga har behandlats inom justitiedepartementet.

Sekretesslagen innehåller undantagen från den i tryckfrihetsförordningen fastslagna principen om allmänna handlingars offentlighet. Med allmänna handlingar avses alla hos statlig eller kommunal myndighet förvarade handlingar, både sådana som ingetts eller insänts till myndigheten och sådana som upprättats hos denna.

I 34 § i lagen har intagits de undantag från offentlighetsprincipen som ansetts behövliga för att säkerställa affärsmässighet i fråga om myndigheters ekonomiska dispositioner. Enligt paragrafen får handling som rör

förvärv, avyttring eller upplåtelse av egendom eller annat som myndighet äger förvalta eller som angår arbete som utförs för myndighets behov på annat sätt än genom myndighetens egen eller annan myndighets personal hemlighållas till dess avtal slutits eller ärendet slutförts. När det finns anledning därtill kan myndigheten besluta att sådan handling skall vara hemlig även efter denna tidpunkt. Sekretesstiden är dock maximerad. Beträffande handling som inte innehåller villkoren i ingånget avtal får sekretesstiden inte utsträckas över tjugo år från den dag avtalet slöts eller ärendet slutbehandlades. Beträffande handling som innehåller avtalsvillkor varierar den längsta medgivna sekretesstiden beroende på vilken myndighet som slutit avtalet och beroende på vad avtalet går ut på. Är det ett statens affärsdrivande verk som är avtalspart är den längsta sekretesstiden fem år, och för annan myndighet är den två år. Resp. tidsperioder räknas från det avtalet fullgjorts eller upphört att gälla, om avtalet går ut på leverans av elektrisk kraft, gas, vatten e. d. eller på försäljning av varor med vilka myndigheten driver handel i affärsmässiga former, och i andra fall från det avtalet slöts.

Flertalet sekretessbeslut enligt 34 § skall anmälas till Kungl. Maj:t, som i sin tur skall låta riksdagens revisorer få del av anmälningarna.

Som jag nyss nämnt är avsikten att järnvägarna i fortsättningen skall kunna frångå sina generella taxor och träffa avtal med sina kunder om särskilda fraktvillkor. Järnvägarna har intresse av att det inte ges offentlighet åt sådana säravtal, och detta intresse är givetvis lika stort hos SJ som hos de enskilda järnvägsföretagen. För att de statliga järnvägarna inte skall bli sämre ställda än andra bör sekretesslagen kompletteras med en bestämmelse som gör det möjligt att sekretessbelägga handlingar angående transport som utförs av myndighet. Detta tillägg, som har sin naturliga plats i 34 § sekretesslagen, bör ges en generell avfattning och utformas så att för handlingar som rör transport av myndighet kommer att gälla samma regler som f. n. gäller för handlingar om förvärv, avyttring eller upplåtelse av egendom som myndighet äger förvalta. Den längsta tillåtna sekretesstiden bör, när det är fråga om handlingar som innehåller avtalsvillkor, räknas från det avtalet fullgjorts eller upphört att gälla. Tillämpat på SJ blir den längsta sekretesstiden fem år från denna tidpunkt.

Det är möjligt att det kan bli nödvändigt att medge SJ en längre sekretesstid för avtalshandlingar än fem år för att den eftersträvade jämställdheten mellan SJ och konkurrerande transportföretag skall helt uppnås. Som jag framhöll för ett par år sedan med anledning av då framförda önskemål om en tioårig sekretesstid för vissa handlingar hos affärsdrivande myndighet (prop. 1962:149) bör det emellertid inte övervägas att företa några principiella eller mera vittgående förändringar i sekretesskyddet för stats och kommuns ekonomiska handlande förrän resultatet av offentlighetskommitténs arbete på en helt ny sekretesslagstiftning föreligger. Ett be-

tänkande i ämnet från offentlighetskommittén kan väntas redan i år eller nästa år. Frågan om sekretesskyddet för handlingar hos SJ och andra af-färsdrivande myndigheter får upptas till förnyat övervägande i samband med den fortsatta behandlingen av detta betänkande.

Av grunderna för sekretesslagen följer att myndighet aldrig bör hemlig-hålla handling längre än som kan anses nödvändig i det särskilda fallet. En garanti mot missbruk finns i de förut omnämnda bestämmelserna om anmälningsplikt beträffande sekretessbeslut och om underrättelser till riks-dagens revisorer.

Den av mig nu förordade lagändringen bör träda i kraft samtidigt som den andra etappen i det trafikpolitiska handlingsprogrammet påbörjas, dvs. den 1 juli 1966.

II. Samtidigt vill jag föreslå ytterligare en ändring i sekretesslagen. En-ligt det förslag till ändrad lydelse av 35 § 2 och 4 mom. kommunalskatte-lagen den 28 september 1928 (nr 370) som framlagts genom proposition nr 90 skall dispens i vissa fall kunna meddelas från de i propositionen före-slagna reglerna om skatt på realisationsvinst vid avyttring av aktier eller andelar i ekonomisk förening eller handelsbolag eller egendom av liknande slag, om tillämpning av dessa regler kan antas hindra en strukturrationalisering som är önskvärd från allmän synpunkt. En dispensansökan kan ofta komma att innehålla uppgifter, som vid den tidpunkt då ansökan inges inte bör bli offentliga. Jag föreslår därför att i 17 § sekretesslagen görs ett tillägg som får den innebörden att sådan ansökan och andra handlingar i ärendet kan hållas hemliga under samma villkor som handlingar i ärende om förhandsbesked i taxeringsfråga. Denna lagändring bör i tiden sam-ordnas med ändringarna i kommunalskattelagen, vilka föreslagits träda i kraft dagen efter publiceringen i Svensk författningssamling.

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats för-slag till lag *angående ändrad lydelse av 17 och 34 §§ lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna hand-lingar*.

Föredraganden hemställer, att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att anta detta lagförslag.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med in-stämmande av statsrådets övriga ledamöter hem-ställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riks-dagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Stig Granqvist